

TEGISHLI NOMLARNI TARJIMA QILISH(INSONLARNING ISMLARI VA GEOGRAFIK ATAMALAR).

Nurmamatova Farzona Asliddin qizi
Student of World Languages University

Anotatsiya: *shaxs nomlarini ham, geografik atamalarni ham qamrab olgan holda tarjima qilish tilshunoslar va tarjimonlar oldiga o'ziga xos muammolarni keltirib chiqaradi. Ushbu maqola turli tillar va madaniyatlar bo'ylab tegishli nomlarni to'g'ri va hurmat bilan tarjima qilish bilan bog'liq murakkablik va nozikliklarni o'rganadi. U transliteratsiya va tarjima bilan bog'liq dilemmalarni, tegishli nomlarning tarixiy va madaniy ahamiyatini, standartlashtirish va izchillik masalalarini o'rganadi. Nazariy asoslar va amaliy misollarni chuqur tahlil qilish orqali ushbu maqola xususiy nomlarni tarjima qilishning ko'p qirrali xususiyatini yoritib beradi va bu muhim til elementlarining mohiyatini qamrab olishda lingvistik, madaniy va tarixiy mulohazalarning ahamiyatini ta'kidlaydi.*

Kalit so'zlar: *standartlashtirish, lingvistik, geografik, transliteratsiya.*

Аннотация: *Перевод, включая личные имена и географические термины, создает уникальную возможность для лингвистов и переводчиков. В трех статьях рассматриваются сложности и тонкости точного и уважительного перевода имен собственных на разные языки и культуры. В нем исследуются дилеммы транслитерации и перевода, историческое и культурное значение имен собственных, а также вопросы стандартизации и производства. Благодаря углубленному анализу теорий и практических примеров эта статья освещает универсальность перевода имен собственных и подчеркивает важность лингвистических, культурных и исторических соображений в понимании работы этого важного языка.*

Ключевые слова: *транслитерации, географические, соображений, перевод, языка.*

Abstract: *encompassing both people's names and geographical terms, presents a unique set of challenges for linguists and translators. This article explores the complexities and intricacies involved in accurately and respectfully translating proper names across different languages and cultures. It delves into the dilemmas surrounding transliteration versus translation, the historical and cultural significance of proper names, and the issues of standardization and consistency. Through an in-depth analysis of theoretical frameworks and practical examples, this article highlights the multifaceted nature of translating proper names and underscores the significance of linguistic, cultural, and historical considerations in capturing the essence of these important linguistic elements.*

Key words: *linguists, historical, proper names, encompassing, dilemmas.*

KIRISH

To'g'ri nomlarni, jumladan, kishilarning ismlarini va geografik atamalarni tarjima qilish tilshunoslar va tarjimonlar uchun murakkab va ko'pincha qiyin vazifadir. To'g'ri nomlar madaniy, tarixiy va lingvistik ahamiyatga ega va shuning uchun ularni to'g'ri tarjima qilish uchun ham manba, ham ko'rsatuvchi tillar va madaniyatlarni chuqur tushunish kerak. Ushbu maqolada biz tegishli nomlarni tarjima qilishning nozik tomonlarini ko'rib chiqamiz, bu muhim lingvistik elementlarni turli til kontekstlarida to'g'ri va hurmat bilan ko'rsatishda ishtirok etadigan turli yondashuv va mulohazalarni ko'rib chiqamiz. Nazariy asoslar va amaliy misollarni muhokama qilish orqali biz tarjimaning ushbu ixtisoslashgan jihatining ko'p qirrali xususiyatiga oydinlik kiritib, otlarning tarjimasiga xos bo'lgan murakkablik va dilemmalarni ko'rib chiqamiz.

ASOSIY QISM

Kishilarning nomlari va geografik atamalarini tarjima qilish madaniy va tarixiy ahamiyatiga ko'ra alohida qiyinchiliklar tug'diradi. Odamlarning ismlari haqida gap ketganda, transliteratsiya va tarjima o'rtasidagi tanlov ayniqsa bahsli bo'lishi mumkin. Transliteratsiya ismning boshqa tildagi fonetik ifodasini olishga qaratilgan bo'lsa, tarjima ismning ma'nosini yoki ahamiyatini bildirishga intiladi. Bu dilemma, ayniqsa, tarixiy shaxslar yoki taniqli shaxslar kontekstida yaqqol namoyon bo'ladi, bu erda asl nomning madaniy va tarixiy ma'nolarini saqlab qolish juda muhimdir. Masalan ingliz tilidagi "Wendy" ismini o'zbek tiliga tarjima qilsak, bu "Vendy" bo'lib tarjima qilinadi, chunki o'zbek tilida "W" harfi yo'q, uning o'rniga "V" ishlatiladi. Geografik atamalar tarjimada o'ziga xos murakkabliklarni keltirib chiqaradi. Joy nomlari ko'pincha tarixiy va madaniy ahamiyatga ega boy qatlamlarni o'z ichiga oladi va boshqa tilda ekvivalent atamalarni topish qo'rqinchli bo'lishi mumkin. Quyida bir nechta misollar keltirib o'taman: "Great Britain"-Buyuk britaniya(o'zb), Великобритания(rus), "India"-Hindiston(o'zb), Индия(rus), "New Zealand"-Yangi Zelandiya(o'zb), Новая Зеландия(rus). Tarjimonlar asl ismni saqlab qolish, transliteratsiyani taqdim etish yoki joyning asosiy ma'nosi yoki xususiyatlarini aks ettiruvchi funktsional tarjimani izlash haqida diqqat bilan o'ylab ko'rishlari kerak. Bundan tashqari, tegishli nomlarni tarjima qilishda standartlashtirish va izchillik masalasi paydo bo'ladi. Turli lingvistik va transliteratsiya tizimlari, imlarning tarixiy o'zgarishlari va rivojlanayotgan konventsiyalarning barchasi tegishli nomlarni tarjima qilishda izchillik va aniqlikni ta'minlash muammosiga yordam beradi. Umuman olganda, tegishli nomlarning tarjimasini lingvistik aniqlik, madaniy sezgirlik va tarixiy sodiqlik o'rtasidagi nozik muvozanatni talab qiladi. U tarjima qilinayotgan nomlar va atamalar bilan bog'liq madaniy va tarixiy kontekstlarni chuqur tushunishni, shuningdek, ularning o'ziga xos xususiyatlarini boshqa tilda eng yaxshi aks ettiruvchi lingvistik va tarjima tanlovlarini oqilona ko'rib chiqishni talab qiladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, o'z nomini ham, ham jug'rofiy atamalarni qamrab olgan holda tarjima qilish kengroq tarjima sohasining murakkab va ko'p qirrali jihati bo'lib turibdi. Jarayon lingvistik, madaniy va tarixiy elementlarni teng darajada

hisobga oladigan nozik yondashuvni talab qiladi. Tarjimonlarga fonetik aniqlik, madaniy sezgirlik va tarixiy sodiqlik o'rtasidagi nozik muvozanatni saqlash vazifasi yuklangan, shu bilan birga yangi lingvistik va madaniy kontekstda asl ismlarning muhim ma'nosi va ahamiyatini etkazishga intiladi. Tegishli nomlarni tarjima qilish bilan bog'liq muammolar manba va tarjima tillari va madaniyatlarini chuqur tushunish, shuningdek, tarjima qilinayotgan nomlarga xos bo'lgan o'ziga xos tarixiy va madaniy ma'nolarni chuqur anglash muhimligini ta'kidlaydi. Bundan tashqari, standartlashtirish va izchillikning murakkabligi tafsilotlarga jiddiy e'tibor berish va turli til va tarjima variantlarini puxta o'ylash zarurligini eslatib turadi. Oxir oqibat, tegishli nomlarni tarjima qilish tarjimonlardan boy til, madaniy va tarixiy bilimlarga asoslanishni talab qiladigan ixtisoslashgan va murakkab ishdir. Tegishli ismlarni tarjima qilishning murakkabliklari va nozik tomonlarini o'rganish orqali biz tilning nozik tomonlarini va turli madaniyatlar va tarixlarning mohiyatini qamrab olishda o'ziga xos nomlarning muhim rolini chuqurroq tushunamiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. <https://www.translationdirectory.com/articles/article2146.php>
2. <https://translationjournal.net/journal/28names.htm>
3. <https://www.thoughtco.com/proper-name-grammar-1691545>